

Reserapport - deltagande i ICOM-CC 16th Triennial Conference 2011 i Lissabon . Thea Winther 2011-09-29

Kort beskrivning

Konferensen arrangerades av konserveringskommittén inom ICOM (International Council of Museums) och konservatorer, ”konserveringsvetare” (conservation scientists) och andra bevarnadeprofessionella från hela världen möttes och tag del av ny kunskap och varandras erfarenheter från alla materialområden och bevarandenaspekter. Till konferensen kom ca 900 deltagare från 70 länder.

Reserapport

ICOM-CC:s 16th Triennial gick av stapeln i Lissabon där ca 900 deltagare från ca 70 länder deltog. Där samlades främst konservatorer men även många ’konserveringsvetare’ (conservation scientists) och andra som är engagerade i bevarandefrågor. I år hade de inskickade bidragen ökat och de valde att öka antalet antagna bidrag och bara publicera dem digitalt. 212 antagna artiklar presenterades (av 700 inskickade) och där fanns 60 posters från de 21 olika undergrupper. Mest fanns att finna för förebyggande konservering men även måleri, textil, sten och moderna material och samtida konst hade många bidrag.

Generella reflektioner är att många bidrag har en materialvetenskaplig analys som grund, dvs. där mer avancerade instrument har används i samarbete med naturvetare. Det pekar på att tillgängligheten och utvecklingen av instrument och organisationer som utför dessa analyser ökar. En annan aspekt som nämndes mer ofta än vad jag upplevt på tidigare större konferenser är att knappa resurser spelar större roll vid beslut om metod och behandling.

Nedan tänkte jag referera några av bidragen som fångade mitt intresse.

Retuscheringsbeslut med hjälp av ögonrörelsespårning

På Tate Britain har de en stor oljemålning av John Martin som utsatts för översvämning vilket resulterade i ett mycket stort bortfall, uppskattningsvis ca 20 % av bilden. Bilden föreställer Vesuvius vulkanutbrott och förstörelse av Pompeji i rätt mörka färger. Konservatorn ställs inför frågan hur kan bilden retuscheras på bästa sätt så att den blir läsbar och att bortfallet stör minst? Inom målerikonserveringen eftersträvas ofta ett neutralt färgfält som binder ihop men inte försöker återskapa det som var innan eftersom det ofta är svårt att exakt veta. Men vad är ett neutralt färgfält? Där finns det många teorier och det är ett forskningsfält i sig. I detta fall tog konserveringen perceptionspsykologin till hjälp och slog sig samman med psykologiska institutionen på London Universitet. De framställde en digital rekonstruktion med fyra stycken bildalternativ; en helt illusionistisk (baserad på äldre sv/v fotografi), en s.k. neutral – en färg, en nedtonad illusionistisk med mildare, mindre mättade färger, en abstraherad illusionistisk där konturer gjorts mjuka. Sedan lät de 20 försökspersoner titta på bilderna med en apparat som läste deras ögonrörelser och visar var och hur länge de ser i bilden. Utifrån resultatet som visade att den neutrala varianten hade flest och längst seendepunkter längs konturen för bortfallet bestämde de sig för att göra en nedtonad illusionistisk retusch. (Experimentet hade kombinerats med en intervju av försökspersonerna). Det här tycker jag var en mycket tveksam slutsats då en digital rekonstruktion är väldigt långt bort från

Reserapport - deltagande i ICOM-CC 16th Triennial Conference 2011 i Lissabon . Thea Winther 2011-09-29

verkligheten, speciellt med den kulör de hade valt för den neutrala bilden. Att den står ut som en störande blaffa är väldigt långt ifrån en målad retusch.

Hajen

En mycket underhållande presentation hölls av Ian .D. MacLeod (som emellanåt agerade haj) från Western Australian Museum Collections & Research Centre som beskrev hur 10 000 liter 70 %-ig alkohol ersattes med glycerol för ett naturhistoriskt preparat. Det handlade om en s.k. ”megamouth shark”, ca 5 meter lång, som det bara fanns tre preparat av i världen. Intendenterna var mycket skeptiska och de behövde först visa att det fungerade på mindre hajar som en liten hammarhaj och en revhaj. Därigenom kunde de få fram hur lång tid och vilka halter som behövdes. För de mindre hajarna tog det två månader för glycerolen att ersätta alkoholen. De klarade transformationen bra med viss palpering av magen, blev mer flexibla och återtog en grå färg. Därefter hade de inlett processen för den stora hajen som överfördes till ett specialbyggt kar och det har nu pågått bytet har pågått under ett år och de räknar med att. Hela processen utförs publikt.

Skulpturer i öknen

Två intressanta föredrag behandlade hur man kan övervaka skulpturer placerade ute i naturen. Det ena rörde den berömda landskapsskulpturen Spiral Jetty av Robert Smithson i Utah från 1970-talet och den andra handlade om ett verk av Anthony Gormley från 2003 i den australiensiska öknen, båda placerade i s.k. saltöknar. Spiral Jetty är en stor spiral av stenar vars omfång bäst fångas på bild från luften. Dia Art Center som ansvarar för skulpturen ville hitta ett något billigare system än att hyra in flygplan då satellitbilder ger inte tillräcklig upplösning. De valde att prova med en kamera på en liten plattform under en väderballong. De testade sådant som vilken slags ballong, vilken kamera, hur vinden påverkade, repeterbarhet (de vill kunna ha samma bildposition år till år för att kunna jämföra hur skulpturen ändras) och hur plattformen och kameran kunde fungera bäst. Tillslut hittade de ett system som i inköp inte kostade mer än 1000 dollar.

För Gormley-verket *Inside Australia* var problematiken en annan. Det rör sig om 51 människofigurer i stål utplacerade över ett stort område på fyra kvadratkilometer. Skulpturernas former baseras på 3D-skanning av lokalbefolkningen. Det visade sig efter några år att vissa av dem försvann och andra gick sönder då de använts som stöd för att få upp bilen ur sanden. De lokala myndigheterna har nu tillsammans med konservatorer utformat ett program för att med regelbundna intervaller kontrollera tillståndet för skulpturerna samt övervaka dem med hjälp av elektroniska taggar som gör att de syns via GPS. Så om någon skulptur börjar vandra kan de ingripa...

Limma polyester och plexi

Hos RCE i Amsterdam har de testat hur man bäst kan limma transparent gjutpolyester, (omättad polyester (UP)) och även för plexi; polymetylmetakrylat (PMMA). De har testat ett antal limmer först på ’dummies’ och därefter på riktiga föremål. Faktorer de beaktat har varit limmets åldringsegenskaper samt brytningsindex. Skillnaden i brytningsindex får inte vara mer än 0.02. Brytningsindex från mycket små prover kunde mätas med hjälp av en refraktometer från forensiken. Det lim som visade sig fungera bäst för UP var en 1:1

Reserapport - deltagande i ICOM-CC 16th Triennial Conference 2011 i Lissabon . Thea Winther 2011-09-29

blandning av Fynebond och Hxtal. För PMMA:n använde de även ett instrument för att se var spänningar kan byggas upp vid limningen. Där visade sig Hxtal ge bäst resultat om föremålet inte skall utsättas för tyngd.

Plastrengöring

På Nationalmuseet i Köpenhamn har de utfört omfattande testning av rengöring av plastmaterial inom EU-projektet POPArt (Preservation of Plastic Artefacts in Museums). Här redovisades resultaten för mekaniska (torra) rengöringsmetoder. 22 olika produkter testades på transparenta åldrade testbitar av sex olika plastsorter. Produkterna var t.ex. bomullstops, Wischabsvamp, syntetisk eller fjäderdammvippa, mikrofiberduk mm. Fyra personer utförde därefter rengöring enligt bestämt sätt och påverkan på plasten mättes visuellt, påverkan på ytenergi (kontaktvinkel) samt glans. Alla metoder påverkar plasterna, dammvippa minst så och mest skadlig var rengöringssvampen Duzzit och latexsvamp. OK resultat gavs för bl.a. bomullstops och mikrofiberduk (där i och för sig det kan finnas en fråga om rester på ytan). Linjära rörelser är bättre på att ta bort smuts. De kommer nu välja de nio bästa metoderna för vidare tester med vatten och lösningsmedelsmetoder.

Rinnande oljefärg

Konservator Jenny Schulz redogjorde för en studie av två tavlor där färgen efter ett antal år hade börjat rinna för vissa färger. Den ena tavlan var en tavla från 1993 av Otto Piene som började rinna 2000 och den andra från 2001 av Jonathan Meese som började rinna för vissa av färgerna efter fem år. Vad är det som sker i färgen, pågår processen fortfarande och går den att stoppa är frågor som dyker upp. Genom elektrosprej-massspektrometri kunde det konstateras att mediumet är solrosolja, en känt svårtorkad olja. Det kunde också visas att det inte fanns några dubbelbindningar kvar vilket innebär att vidare polymerisation av färglagret (dvs. torkning) inte kan ske. Solrosolja behöver bra torkförhållanden med solljus, torrt klimat och ventilation speciellt om det rör sig om tjocka lager som var fallet här. Under dåliga torkförhållanden skapas i stället en gelstruktur där det efter hand genom en sedimentering av olika beståndsdelar och tillförsel av energi (kan var höjd temperatur, mekaniskt slag eller ljus) leder till att oljan trycks ut. Det gjordes preliminära tester att tillföra gammastrålning för att pånyttföda torkprocessen men det bedömdes alltför riskabelt. Efter samtal med konstnärerna utfördes behandlingar och överskott av det rinnande bortfördes med plastfolie. Däremot gick det inte dagsläget att stanna processen så regelbunden kontroll, borttagning av rinnande produkter och god förebyggande miljö är viktigt.

Retuschering med digital projektor

Ett innovativt sätt att retuschera målningar redogjorde Jens Stenger från Straus Center vid Harvard för. I samarbete med MIT Media Lab och Basels Universitet har de tagit fram en möjlighet att återskapa färgen hos kraftigt blekta Mark Rothko-målningar. Det rör sig om de s.k. *Harvard Murals* från 1963 (som är på duk trots sitt namn). De hade hängt i rum med mycket solljus och det organiska pigmentet Lithol Red har kraftigt ändrat färg och tavlorna har bedömts ovisbara. Med inspiration från vad som gjorts med digital projektion av färgat ljus på vävda tapeter har de här försökt göra något liknande för att återskapa färgupplevelsen

Reserapport - deltagande i ICOM-CC 16th Triennial Conference 2011 i
Lissabon . Thea Winther 2011-09-29

av verket. Ett projektor system kopplat till en dator används. Det fanns en gammal färgdiabild att kalibrera ifrån med ett system som tar hänsyn till diabildens åldring. Program för att rätt pixel från projektorn ska falla på rätt plats på tavlan användes. De var hittills rätt nöjda med resultatet och förhoppningsvis kommer verket kunna visas igen.

Det här var bara ett urval av de många intressanta presentationer som gjordes. Hela listan av innehållet finns på http://www.icom-cc2011.org/preprints_process.aspx och artiklarna kommer finnas tillgängliga via Vitterhetsakademins bibliotek.